

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e

Az ügy száma: Mfv.X.10.127/2020/8.

A tanács tagjai: . Hajdu Edit a tanács elnöke
. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna előadó bíró
. Stark Marianna bíró

A felperes: felperes neve

A felperes képviselője:
. Zugh Katalin ügyvéd

Az alperes: alperes neve

Az alperes képviselője:
. Buzási Barnabás ügyvéd

A per tárgya: munkabér megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Budapest Környéki Törvényszék 8.Mf.20.945/2019/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 23.M.327/2016/43.

Rendelkező rész

A Kúria a Budapest Környéki Törvényszék 8.Mf.20.945/2019/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 140.000 (száznegyvenezer) forint és 37.800 (harminchétezer-nyolcszáz) forint áfa felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült 1.395.600 (egymillió-háromszázkilencvenötezer-hatszáz) forint felülvizsgálati eljárási illeték az államot terheli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2012. december 1-től 2015. december 31-éig értékesítő (sales-koordinátor) munkakörben állt a nemzetközi tengeri- és légi szállítmányozással foglalkozó alperes alkalmazásában.
- [2] Az alperes tulajdonosa 2013 nyarán arról döntött, hogy az európai szervezetén belül átszervezést hajt végre, melynek célja a munkavégzés párhuzamosságainak megszüntetése és a kisebb, kevesebb hasznot hozó megrendelők leépítése volt. A perbeli időszakban az értékesítőknek alaphétt fizetettek, mert a korábban jól működő jövedelmezőségi szabályzat alkalmazásának lehetőségét felfüggesztették.
- [3] 2013. november 1-jétől tanú 2 értékesítési munkatárs szülei szabadságra ment. Távozásáig vele együtt 4 értékesítője volt az alperesnek, tanú 2, V... K..., K... B... és a felperes. A távozó kollégánál feladatait a felperes V... K...val együtt, megosztva vette át.
- [4] 2014-ben megkezdődött az átalakulás az alperesnél, melynek során az ügyfélszolgálat P...ba költözött, ezáltal a b... irodából 3 fő távozott. Csak az értékesítési és a légi szállítmányozási funkció maradt meg. A felperes procurement manager (beszerzési vezető) pozíció várományosaként Sz...ba és P...ba járt értekezletekre, miközben ezzel párhuzamosan ellátta saját munkakörét is.
- [5] 2014. november 1-ével V... K... is szülei szabadságra ment, feladatainak azon részét, amely tanú 2 üzleteivel volt kapcsolatban a felperes vette át, illetve neki kellett ellátnia a gyűjtő szállítmányozás árazását. V... K... egyéb feladatait - amelyek egyebekben hamarosan megszűntek - S... J... és J... S... vette át. 2014. november 30-án V... M... ügyfélszolgálati munkatárs távozott a cégtől, majd 2014. december 31-én K... É..., ugyancsak ügyfélszolgálati munkatárs.
- [6] 2015-ben az alperes a közvetlen szállítványozási funkciót már csak P...n keresztül végezhetette. Ebben az évben alkalmaztak egy magyarul is beszélő munkatársat a p...i irodában, akit a nemzetközi cég kifejezetten abból a célból vett fel, hogy besegítsen a magyar ügyfeleknek történő árazásban. B... V... 2015 áprilisában érkezett az alpereshez abból a célból, hogy a felperes a beszerzési területen megismertesse őt a magyar alvállalkozókkal és a helyi sajátosságokkal.
- [7] 2015 májusában a felperes béremelést kért az alperestől, amelyről az nem zárkozott el, de azt sikeres értékesítői teljesítményhez kötötte.
- [8] Az alperestől 2015 júliusában távozott K... M... B... értékesítő. A felperes ebben az időszakban részben a tartósan távollevő kollégák feladatainak ellátását végezte, valamint a prágai irodába felvett, gyakorlatilag nem rendelkező munkavállalók munkavégzésének elősegítése miatt jelentős többletmunkát teljesített, amely összesen naponta 10-12 órás tevékenységet jelentett.
- [9] Az alperes 2015. augusztus 1-jétől a felperes munkabérét 508.924 forintba emelte.
- [10] A felperesnek 2015 szeptemberében az átalakulás során végzett munkája ellenében előléptetést ajánlottak. 2016. január 1-jétől key-account menedzseri pozícióba került, majd az alperes 2016. július 24-ével rendes felmondással megszüntette munkaviszonyát. Ennek indokolása szerint az általa betöltött pozíció a cégnél megszűnt.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [11] A felperes keresetében elsődlegesen 13.956.268 forint elmaradt munkabér megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Utalt a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 1. §-ára, 7. § (1) bekezdésére, valamint 53. § (2) bekezdésében szabályozottakra. Másodlagosan ugyanezen összeget a Ptk. 2:52. §-a alapján kérte, azt állítva, hogy emberi méltósága sérült, ezért sérelemdíjra jogosult. Mindkét esetben középarányos időtől kezdődően késedelmi kamatot is igényelt.
- [12] Arra hivatkozott, hogy sem a tanú 2, sem a **V... K...** munkakörébe tartozó többletmunkavégzés ellátásáért nem kapta meg a részére jogszerűen járó munkabérét, vagyis a helyettesítési díjat. Az alperes elvetette annak lehetőségét, hogy a kiválóan teljesítő és a munkák jelentős részét ellátó felperest érdeme szerint díjazza, ezzel előfölnnyel visszaélő, rosszhiszemű magatartást tanúsított.
- [13] A sérelemdíjjal kapcsolatban kifejtette, hogy a munkáltató a teljesítési igények egyoldalú meghatározásával a munkavállaló méltányos érdekeit semmibe vette, károsította annak szellemi és testi egészségét. Napi 12-14 óra munkavégzésre volt kénytelen, alvási problémái jelentkeztek, de nem engedhette meg magának, hogy a teljesítménye romoljon. Magánélete súlyos válságba került, párkapcsolata megromlott, mert mindennap későn ért haza.
- [14] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Arra hivatkozott, hogy az Mt. 96. § (2) bekezdése, illetve a 197. § (5) bekezdése alapján távmunkában dolgozó, illetve munkáját önállóan megszervező munkavállaló munkaideje kötetlen.
- [15] Sérelmezte, hogy a felperes az ügyvezető távozását követően fél évvel, akkor jelezte igényét, miután az állítólagos jogsértés már megszűnt, illetve miután az ügyben érintett összes munkavállaló távozott az alperestől. A felperes munkaviszonya fennállása alatt sem a helyettesítés díjazását kérte, hanem 30 %-os béremelést igényelt. Az Mt. 53. § (1), (2) bekezdés nem lehet alapja a kereseti követelésnek, hiszen nem más munkavállaló munkabérét kéri a sajátja helyett, hanem azon felül két munkavállaló bérének valamilyen hányadát. Elképzelhetetlen, hogy a felperes a saját teljes munkaidős munkaköre mellett még két ember munkáját is ellátta.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélet

- [16] A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 23.M.327/16/43. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest perköltség és illeték fizetésére.
- [17] Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt az Mt. 1. §-ára, 45. § (1) bekezdésére, 53. § (1) bekezdésére, 92. § (1) bekezdésére, valamint az Mt. 96. § (1), (2) bekezdésében foglaltakra.
- [18] Kifejtette, hogy a munkarend megállapítása a munkakör sajátos jellegére, a munkavégzés önálló megszervezésére figyelemmel történik. Utalt az EBH2016.M.30. számú elvi határozatban foglaltakra.
- [19] A felperes megalapozottan hivatkozott arra, hogy az Mt. 6. § (2) bekezdés 2. fordulata szerint a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sérti az, akinek joggyakorlása szemben áll olyan korábbi magatartásával, amelyben a másik fél okkal bízhatott. Az Mt. 6. § (3) bekezdése értelmében pedig a munkáltató a munkavállaló érdekeit a méltányos mérlegelés alapján köteles figyelembe venni, a teljesítés módjának egyoldalú meghatározása a munkavállalónak aránytalan sérelmet nem okozhat.
- [20] A perbeli esetben az alperes tulajdonosának európai irodáit érintő átszervezés egyik célja az volt, hogy az átvett feladatok nem kereskedelmi jellegű részét a p.i központhoz csoportosítsák, amely a felperes részére a munkakör jelentős részének, az úgynevezett beszerzéseket érintő és az ügyfélszolgálat „felügyeletének” megszűnését jelentette. A munkáltató tájékoztatása alapján a felperes az átszervezés kezdetén tehát alappal bízhatott abban, hogy az kellő hatékonysággal lebonyolódik, ekként gyorsan és jelentősen enyhítve a két munkatárs távolléte miatt megszaporodott munkaterhet.

- [21] Peradat ezzel szemben, hogy a perbeli időszakban a felperes feladatai olyan jelentősen megnövekedtek, hogy munkanaponként 12-14 órát volt kénytelen dolgozni. A felperes azonban nem az általa teljesített rendkívüli munkavégzés ellenértéke megfizetését kérte, igényét kifejezetten az Mt. 53. §-ában foglaltakra alapította.
- [22] Nem fogadta el a bíróság a felperes érvelését a helyettesítést illetően, mivel a hatályos Mt. még áttételesen sem tartotta meg az 1992. évi XXII. törvény (régi Mt.) helyettesítésre vonatkozó szabályait. Az Mt. 53. §-a alapján a tetemesen megnövekedett munkavégzés ténye sem jelenti az eltérő munkakörben való foglalkoztatást akkor, ha a munkateher növekedése ugyan más, azonos munkakört ellátó munkavállaló kiesése folytán keletkezik, de a saját munkakörét az érintett munkavállaló mindamellettt továbbra is ellátja.
- [23] A felperes utalt az Mt. 6. § (3) bekezdésére és az Mt. 7. §-ában foglaltakra. Kereseti követelésének alapjául ezek az általános, a munkajog jogintézményeihez adaptált jogelvek azonban más, adott esetre konkrétan alkalmazható törvényi szabály helyett nem alkalmazhatóak. Nem lehet alapos a felperesnek az egyenlő munkáért egyenlő bér (Mt. 12. §) elvének megsértésére való hivatkozása sem, mert a kereset kifejezetten a többletmunkavégzés kompenzációját célozta.
- [24] A felperes arra hivatkozott, hogy sérelme abban áll, miszerint azonos összegért a korábbinál lényegesen többet dolgozott. A munkavállaló rendes munkaidején felül végzett munkájának egyféle kompenzációs módját ismeri az új Mt., a rendkívüli munkavégzés után járó pótlékot. A felperes helyettesítési díj iránti elsődleges kereseti kérelmét ezért jogalap hiányában a bíróság elutasította.
- [25] A felperes sérelemdíj iránti igényét sem találta a bíróság alaposnak. A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése szerint a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkezésének bizonyítása nem szükséges, az igénylő félnek azonban igazolnia kell, hogy a személyiségi jogot sértő tényállás megvalósult.
- [26] A bíróság tájékoztatta a felperest, hogy az egészségsértés bekövetkeztének megállapítása akkor is szakértői kérdés, ha az nem fizikai, hanem lelki vonatkozású. A felperes nem tett indítványt a körben szakértő bevonására, a bizonyítás elmaradását az ő terhére kellett értékelni.
- [27] A felperes az átlagot meghaladó időtartamban jelentős mennyiségű munkavégzést teljesített az alperes javára. E körülményre figyelemmel az egészsége, magánélete sérelmét panaszolta, illetve azt, hogy a személyiségi jogát sérti az elmaradt, kifizetetlen munkabér, hiszen ekként hosszú időn keresztül ellentételezés nélkül dolgozott azért, hogy az alperes ne veszítsen ügyfeleket.
- [28] A magánélethez való jog annak az igényét jelenti, hogy a magánélet és az azon kívül álló világ elválasztható legyen, hogy az individuum el tudja különíteni magánszférájának és a közösségi létének elemeit. A magánélethez való jog megsértését jelenti a magánéletbe és a családi kapcsolatokba való minden önkényes, illetéktelen beavatkozás. E körben nem lehet eltekinteni attól, hogy a felperes döntően a saját belátása mentén, saját szorgalmától, lelkiismeretességétől hajtva végezte munkáját.
- [29] Peradat, hogy a felperes 2015. augusztus 1-jén jelentős fizetésemelésben részesült, amely részben elvégzett munkája értékének elismerését jelentette, ugyanakkor megállapítható, hogy az átlagon felül nyújtott munka teljesítményét alapvetően az a cél motiválta, hogy az alperes szervezetén belül nemzetközi szinten magasabb pozícióba jusson. Megállapítható, hogy munkavégzésével a felperes annak érdekében, hogy a célját elérje, az alperes számára értékes, nagymértékű többlet teljesítményt nyújtott, de az, hogy várákozásában később csalódnia kellett, nem ad alapot személyiségi jogsértés megállapítására.
- [30] A felperes fellebbezése folytán eljáró Budapest Környéki Törvényszék 8.Mf.20.945/2019/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felperest másodfokú perköltség viselésére azzal, hogy a felmerült fellebbezési illetéket az állam viseli.
- [31] A másodfokú bíróság ítéletéből mellőzte az elsőfokú bíróságnak a kötetlen munkarend fennállására vonatkozó megállapításait. A felperes munkaszerződése alapján megállapítható, hogy munkaideje

heti 40 óra volt, az naponta 8 órától 16 óra 30-ig tartott, de a munkáltató ettől eltérően is megállapíthatta a munkaidő kezdetét és végét.

- [32] A felperesnek értékesítőként az volt a feladata, hogy a beárazni kívánt szolgáltatást a megfelelő alvállalkozó partnerek szolgáltatásainak bevonásával, ezek megfelelő kombinációjának kiválasztásával, az ehhez tartozó árak beszerzésével vagy meglévő adatokból való kikeresésével összeállítsa. Megállapítható az is, hogy a beszerző, vagy az úgynevezett procurement kolléga volt az, aki közvetlenül tartotta a kapcsolatot az alvállalkozókkal, és ő kérte tőlük az értékesítő által megadott adatok alapján a szolgáltatásokra való díjakat. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás első bekezdésében mindkét tevékenységet megfelelően rögzítette.
- [33] A felperes 2017. július 20-ai keltezésű, ... sorszám alatti beadványa ... oldal első bekezdésében az szerepel, hogy a beszerzési feladatok ellátásáért nem terjeszt elő kereseti kérelmet, ugyanakkor az elsőfokú eljárás során ténybelileg mindvégig a másik két munkavállaló feladatainak teljes átvételére hivatkozott, amelyek a beszerzési feladatokat is magukban foglalták. A 2015. február 6-ai értékelés szerint a felperes 2014. év folyamán képes volt több feladat egyidejű ellátására, beleértve az értékesítést, ügyfélszolgálatot, beszerzést, a 2015. július 22-ei értékelésben pedig az alperes azt az elvárást fogalmazta meg vele szemben, hogy a jövőre nézve hagyja el a lebonyolítással és ügyfélszolgálattal kapcsolatos tevékenységeket, és az értékesítésre helyezze a hangsúlyt. Ezen okiratok alapján egyértelműen megállapítható, hogy a felperes más munkakörbe tartozó feladatokat is átvett, és ténylegesen ellátott az alperes tudomásával.
- [34] A fellebbezés annyiban alapos volt, hogy az elsőfokú bíróság helytelenül értelmezte az Mt. 53. §-át abban a tekintetben, miszerint a munkaszerződéstől eltérő alkalmazásról csak abban az esetben lehet szó, amennyiben a munkavállaló munkaideje alatt kizárólag más munkakörébe tartozó feladatokat végzi, és eredeti munkaköri tevékenységet nem folytat. Az Mt. 53. §-át akkor is alkalmazni kell, ha a munkavállaló az eredeti munkaköri feladatai ellátása mellett végez más munkakörbe tartozó feladatokat. Ezen esetben is díjazásra lehet jogosult, amelynek mértéke attól függ, hogy a saját munkaköri feladatok ellátásának időtartama és a másik munkaköri feladatok ellátásának ideje elkülöníthető-e. A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján a felperes esetében ez nem volt megállapítható, ezért az Mt. 53. § (5) bekezdés szerinti díjazásra, azaz legalább a saját alapbérére volt jogosult, amelyet megkapott.
- [35] A felperes keresetét arra hivatkozással terjesztette elő, hogy naponta 12-14 órát kellett dolgoznia. Ebben a tekintetben azonban az elsőfokú bíróság helytállóan értelmezte a jogvita lényegét azzal, hogy az Mt. 53. §-a a rendes munkaidőben való munkavégzés díjazására vonatkozik. Abban az esetben, ha a munkavállaló feladatainak ellátása a rendes munkaidőt meghaladja, a rendkívüli munkavégzés ellenértékének megfizetésére támaszthat igényt, erről azonban a felperes úgy nyilatkozott, hogy ezen a jogcímen kereseti igénye nincs.
- [36] A másodfokú bíróság a felperesnek a fellebbezésében kifejtett, a Ptk. 6:579. § (1) bekezdésébe foglalt jogalap nélküli gazdagodás tilalmára való hivatkozását az 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 247. § (1) bekezdésébe ütköző, meg nem engedett keresetváltoztatásnak értékelte. Az elsőfokú eljárás kezdetén hivatkozott a felperes erre is, azonban kereseti kérelmét ezt követően következetesen az Mt. 53. §-ára alapította, ezért a jogalap nélküli gazdagodásra utalás a fellebbezésben már meg nem engedett keresetváltoztatásnak minősült.
- [37] A törvényszék a sérelemdíj tekintetében is egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével. A felperes nem bizonyította sem a sérelemdíjat megalapozó őt ért személyiségi jogsértést (egészségkárosodást, magánéleti válságot), sem annak az alperesnél végzett munkával való okozati összefüggését. A rendes munkaidőt meghaladó munkavégzés önmagában nem értékelhető az emberi méltóság megsértéseként.
- [38] A másodfokú bíróság a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét sem találta alaposnak.

A felperes felülvizsgálati kérelme és az alperes ellenkérelme

- [39] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta (Pp. 270. § (2) bekezdés).
- [40] Érvelése szerint a bíróságok a tényállást nem tárták fel megfelelően, ezáltal sérült a Pp. 206. § (1) bekezdése. Az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 221. §-ának rendelkezéseit is.
- [41] A Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti kioktatás nem történt meg a bizonyítandó tényekről. A bíróság köteles a jogvita eldöntése érdekében a feleket tájékoztatni a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének jogkövetkezményeiről. Nem hívta fel a felperest keresete összecszerűségének bizonyítására, ennek elmaradása következményeire. A másodfokú bíróságnak a fellebbezésben előadott eljárási szabálysértésre, a tényállás feltáratlanságára, a bizonyítatlanságra figyelemmel a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet hatályon kívül kellett volna helyeznie.
- [42] Az eljáró bíróságok megsértették az Mt. 53. § rendelkezésében foglalt szabályokat, mert a helyettesítési díj kérdésében a hivatkozott szakaszban foglaltakat nem a jogszabálynak megfelelően értékelték.
- [43] Az ítélet sérti a tisztességes foglalkoztatás Mt. 6. § (2), (3) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt elveit, illetve az Mt. 7. §-ában rögzítetteket.
- [44] A felülvizsgálati kérelem indokolása szerint a törvényszék érdemben nem vizsgálta a fellebbezésben előadott eljárási szabálysértéseket, a tényállás feltáratlanságára, a bizonyítatlanságára figyelemmel hatályon kívül kellett volna helyeznie az elsőfokú ítéletet, amelynek rendelkező része nincs is összhangban az indokolással.
- [45] A Pp. 164. § (1) bekezdése is sérelmet szenvedett. A tisztességes eljáráshoz való jog sérült, mivel a felperesnek lehetősége sem volt arra, hogy az érdekében álló tényeket bizonyítani tudja, az indítványozott tanúkat (V... K..., Sz.... B....) a bíróság nem hallgatta meg.
- [46] A Pp. 3. § (3) bekezdése szerint a felperes indítványa ellenére elmaradt a bizonyítás felvétele, ezzel a tényállás tisztázatlan maradt, a bíróság elvágta a felperest annak lehetőségétől, hogy a helyes tényállás megállapítható legyen.
- [47] Sérült a Pp. 121. § (1) bekezdés b) pontja is, a keresetlevélben is kérte már a felperes a tanúk meghallgatását.
- [48] A másodfokú bíróság megsértette a tisztességes eljáráshoz való jogot, kifejezetten az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése biztosítja ezt a fél számára. A tanúk meghallgatásának elmaradása azt eredményezte, hogy egyrészt a két külön munkakör tényének fennállását, másrészt az adott munkavállalóktól átszármazott jelentős többletterhet nem tudta a felperes bizonyítani. A tanúk meghallgatásával felperes számára kedvező ítélet születhetett volna figyelemmel arra, hogy a munkatársak rámutathattak volna az értékesítési és a beszerzési munkakörök különbözőségére, továbbá konkrétan tudtak volna nyilatkozni saját személyükre a fennálló munkateherről.
- [49] Az elsőfokú bíróság súlyos jogértelmezési hibát követett el a helyettesítés értelmezése körében. A felperes 2018. február 14-én kelt iratában már részletesen kifejtette, hogy a régi Mt. 83/A. §-a és az új Mt. 53. §-a egymásnak tartalmilag teljes mértékben megfeleltethető. A különbség abban áll, hogy a jogalkotó a szabályozást egyszerűsítette, azonban sem a munkavállalói jogok megcsorbítása, sem a méltányos mérlegelés és a munkavállalót megillető alapvető jogok szűkítését nem célozta. Maga az Mt. 83/A. § beillesztése a korábbi Mt-be a közösségi jogharmonizáció kapcsán történt meg akkor, amikor a jogalkotó a 2001. évi XVI. törvény 9. §-ában meghatározta annak normaszövegét.
- [50] A helyettesítési díj intézménye ma is él a munkajogban. Ha kétség merül fel az értelmezésben, akkor vissza kell nyúlni ahhoz a normaszöveghez, amelynél nem volt vitatott a probléma megítélése a törvény alapján. Ennek semmi akadálya nem lett volna, mert ahogyan a törvény indokolása írja,

csupán egyszerűsített a jogalkotó, és a jogharmonizációs normaszöveg 2001-es beillesztése nem kerülhetett felülírásra a 2012-es Mt.-vel.

- [51] A helyettesítés nem egyszerűen plusz munka, a helyettesítés minőségi és mennyiségi többletet jelent, amely nem maradhat bérezés és juttatás nélkül.
- [52] Amennyiben a helyettesítésről a bíróság megállapítja jogerősen azt, hogy nincs, akkor egy olyan helyzetet teremt, miszerint a versenyszféra joga szerinti munkavállalók kevesebb joggal rendelkeznek, mint a közsféra munkavállalói. A közsféra ugyanis ismeri és alkalmazza is a helyettesítési díjat (Ktv. 24. § (1) bekezdés, Kttv. 52. § (2) bekezdés).
- [53] A bíróságok a tényállást nem derítették fel, annak lehetőségét sem biztosították, hibás jogértelmezésük alapján vetették el a helyettesítési díjra alapított felperesi igényt állítva, hogy az nem létezik, ennek megfelelően az összegszerű követelés vizsgálata sem történt meg.
- [54] A munkáltató jóváhagyásával, tudtával és érdekében végzett munka nem maradhat díjazás nélkül. Az ügyvezető is elismerte, elfogadta, és a teljesítményértékelés is kifejezetten kitért arra a tényre, hogy a felperes több eltérő és azonos munkakörbe tartozó feladatot is ellátott. A helyettesítés tartós jellegű volt, az Mt. 53. §-ban rögzített maximális időtartamot túllépte a munkáltató, de ezen tartós jogszabályt sértő helyzet kiküszöbölését nem tartotta fontosnak.
- [55] A jogszabályba ütközést a helyettesítés időtartama jelenti, mert az a 44 beosztás szerinti napot messze meghaladta.
- [56] A jogerős ítélet a tisztességes foglalkoztatás Mt. 6. § (2), (3) bekezdésében előírtak sérelmét jelentő munkáltatói magatartás joggal nevezhető a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütközőnek, amikor a munkáltató joggyakorlása során utasítás alapján elvárja, eltűri a távollévő munkavállalók helyettesítését, azonban ehhez nem társul többlet díjazás, ezáltal sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk. (1) bekezdése.
- [57] A perbeli esetben a munkáltató utasítása azért is jogellenes, mert ha a távollévő munkavállaló helyettesítése díjazás nélkül történik a megszokott feladatok mellett, akkor megállapítható a joggal való visszaélés is.
- [58] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályába való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [59] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [60] A Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretein belül vizsgálhatja felül. A Pp. 272. § (2) bekezdése szerint pedig, a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, azt, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja.
- [61] A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei tehát a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyt konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az erre vonatkozó jogi álláspontját (1/2016. (II. 15.) PK. vélemény 3. - 6. pont).
- [62] Fenti jogszabályi előírásoknak nem felel meg, ha a fél a jogi érvelését nem a szerinte megsértett jogszabályhelyre vetítve adja elő, érvei megtételekor a megsértett jogszabályokat nem jelöli meg, azokat egyszerre, egy helyen sorolja fel. Ezért a Kúria csak a fenti követelményeknek megfelelő jogszabálysértésre hivatkozásokat értékelhette.

- [63] A Pp. 272. § (2) bekezdése alapján a jogerős határozat felülvizsgálatát jogszabálysértésre hivatkozással lehet kérni, amely követelménynek nem felel meg önmagában az Alaptörvényre utalás. Az Alaptörvény XIV. cikk (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, erre vonatkozó eljárásokat a XIV. cikk (2) bekezdése tartalmazza. A bíróságok az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt igazságszolgáltatási, ezen belül jogalkalmazási tevékenységük során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvényben összhangban értelmezik. Ebből következően az Alaptörvény szabályainak értelmezése alapvetően nem a rendes bíróságok, hanem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik. Erre tekintettel a Kúria nem az Alaptörvény, hanem a felülvizsgálati kérelemnek a jogszabályhely pontos megjelölésével ellátott, az ehhez fűződő jogi érvelést is tartalmazó felülvizsgálati előadások alapján értékelhette a jogerős határozatot.
- [64] A Pp. 121. §-ának és 164. § (1) bekezdésének megsértését alaptalanul állította a felperes, amikor azt sérelmezte, hogy az általa kért bizonyítást (tanúmeghallgatást) a bíróságok nem fogantatosították, ezáltal elzárták attól, hogy az érdekében álló tényeket bizonyíthassa.
- Ezzel szemben a per során nem volt vitatott - azt az alperes is elfogadta -, hogy a felperes más személyek munkakörébe tartozó feladatokat is ellátott, többlet tevékenységet végzett, így annak további megerősítésére nem volt szükség, a tanúk is csak ezen tényt tudták volna alátámasztani. A további bizonyítási eljárás pedig a per indokolatlan elhúzódásához vezethetett volna.
- [65] A felperes sérelmezte a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltak megsértését is, azonban felülvizsgálati kérelmében konkrétan nem jelölte meg, hogy a bíróságok mivel nem tettek eleget kioktatási kötelezettségüknek, és ez mennyiben akadályozta a felperest érdekének érvényesítésében. A felperest az őt terhelő bizonyítási kötelezettségről többször tájékoztatták.
- [66] A másodfokú bíróság helyesen értelmezte az Mt. 53. §-ában foglaltakat. Helytállóan rögzítette, hogy az akkor is alkalmazható, amikor a munkavállaló az eredeti munkaköri feladatai ellátása mellett végez más munkakörébe tartozó feladatokat. Ebben az esetben díjazása attól függ, hogy a saját és a másik munkavállaló munkaköri feladatai ellátásának időtartama elkülöníthető-e. Ekkor lehet jogosult a másik munkavállaló övétől magasabb összegű időarányos személyi alaphéjére. Jelen esetben nem volt időben elkülöníthető az eltérő munkaköri feladatellátás. A felperes az Mt. 53. § (5) bekezdés szerinti díjazását (saját személyi alaphéjét) megkapta.
- [67] Nem volt vitatott, hogy a felperes munkaidején túl is, a napi 8 órát esetenként lényegesen meghaladó időtartamban munkát végzett. Az Mt. 53. §-a nem a rendes munkaidőt meghaladó munkavégzést szabályozza. Ha a munkavállaló részéről a saját és a más munkakörbe tartozó feladatok ellátásával rendkívüli munkavégzés történik, akkor ennek ezen a jogcímen történő ellentételezésére tarthat igényt.
- [68] Adott esetben a felperes azonban igényét kizárólag és kifejezetten az Mt. 53. §-ra alapítottan tartotta fenn, és nem kérte (... sorszámú nyilatkozat oldal) a rendkívüli munkavégzésért járó ellentételezést (Mt. 143. §). Ebből következően pedig a bíróságok a körülményeket jogszabálysértés nélkül vizsgálták a rendelkezésre álló adatok alapján, azokat - a kereseti kérelemben foglaltak szerint - értékelve helyes következtetésre jutottak. Az ítéletek indokolása is megfelelt a jogszabályi követelményeknek (Pp.206.§, Pp.221.§).A felülvizsgálati kérelmében sem hivatkozott a felperes a rendkívüli munkavégzésre, annak díjazására vonatkozó jogszabályok megsértésére. Erre tekintettel sem foglalkozhatott a Kúria ezen rendelkezésekkel eljárásában (Mt. 143. §).
- [69] Jelen jogvita eldöntése szempontjából nem volt kiemelt jelentősége az Mt. 6. § (2), (3) bekezdésében foglaltaknak. A bíróságoknak a munkáltató fizetési kötelezettsége körében kellett állást foglalni, és nem a munkáltatónak a foglalkoztatás során esetlegesen felróható magatartását kellett értékelni.
- [70] Az Mt. 7. §-át a felperes jogszabálysértésként megjelölte, ezzel kapcsolatos részletes álláspontját azonban nem fejtette ki, így ez nem is képezhette a felülvizsgálati eljárás tárgyát.

- [71] A felperes a teljes jogerős ítélet első fokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezését kérte, sérelemdíj iránti igényével összefüggésben azonban sem jogszabálysértést, sem jogi érvelést nem adott elő, így a Kúria a jogerős döntés erre vonatkozó megállapításait nem értékelhette.
- [72] Alaptalanul állította a felperes felülvizsgálati kérelmében, hogy a közszféra joga (Ktv. 24. § (1) bekezdés, Kttv. 52. § (2) bekezdés) tartalmazza a helyettesítési díj fogalmát, az Mt. szerint munkát végző személyt pedig - a nem egyértelmű szabályozás miatt - hátrányos megkülönböztetés nem érheti.
- [73] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint nem Alaptörvényellenes, ha az eltérő személyi körre vonatkozó törvényi szabályozások nem azonosak. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy „a munkával kapcsolatos viszonyok vázolt különbözősége, továbbá az egyes jogviszonyokban ellátott munkatevékenységek egymástól nyilvánvalóan eltérő jellege is indokolja a jogi szabályozás differenciálását.” Kifejtette azt is, hogy a köztisztviselők, közalkalmazottak és az Mt. hatálya alá tartozó munkavállalók olyan elkülönült csoportokba sorolhatók, amelyekre az eltérő munkajogi szabályozás alkotmányosan indokolt (ABH 1999.668.).
- [74] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján.

A döntés elvi tartalma

Abban az esetben, ha a munkavállaló rendes munkaidejében más munkatárs munkakörébe tartozó feladatokat is ellát, az ellátott munkakörre vonatkozó magasabb alaphérré akkor válik jogosulttá, ha ennek a feladatellátásnak az időtartama meghatározható, és saját munkakörétől elválasztható.

Amennyiben a munkavállaló saját és más munkakörbe tartozó feladatainak ellátása a rendes munkaidőt meghaladja, erre az időtartamra a rendkívüli munkavégzés ellenértékére tarthat igényt (Mt. 53. §, 143. §).

Záró rész

- [75] A felülvizsgálati eljárásban felmerült alperesi perköltséget a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a pervesztes felperes viseli.
- [76] A felperes személyes költségmentességére figyelemmel a felülvizsgálati eljárás illetéke az államot terheli az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján.
- [77] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson bírálta el.
- [78] Ez ellen az ítélet ellen a Pp. 271 § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2020. november 18.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró Dr. Stark Marianna s.k. bíró